

# Redovisning av användningen av vissa hemliga tvångsmedel under 2020



ÅKLAGARMYNDIGHETEN



**Polisen**



**Säkerhetspolisen**



**Ekobrottsmyndigheten**  
Swedish Economic Crime Authority



**Tullverket**

# Förord

Denna rapport har tagits fram av Åklagarmyndigheten i samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. I en bilaga till rapporten har Polismyndigheten och Tullverket redovisat respektive myndighets användning av hemliga tvångsmedel med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Stockholm i maj 2021

Petra Lundh  
riksåklagare

Mikael Björk  
överåklagare

# Innehållsförteckning

1	Regeringsuppdraget .....	4
2	Kort sammanfattning.....	5
3	Underlaget för redovisningen.....	7
4	Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK) .....	8
5	Förenklat förfarande vid vissa beslut om HAK.....	16
6	Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK).....	17
7	Hemlig kameraövervakning (HKÖ).....	22
8	Hemlig rumsavlyssning (HRA) .....	27
9	Hemlig dataavläsning (HDA) .....	32
10	Internationell rättslig hjälp .....	37
11	Preventiva tvångsmedel.....	40
12	Säkerhetspolisen .....	41
13	Bilaga – Inhämtningslagen.....	42

## **Bilder**

Stockfoto/TT

Robin Simonsson/Åklagarmyndigheten

# 1 Regeringsuppdraget

Denna redovisning lämnas i enlighet med regeringens beslut den 17 december 2015 (Ju2015/04549/Å), den 12 mars 2020 (Ju2020/01059/Å) och den 11 februari 2021 (Ju2021/00612).

Redovisningen ska enligt besluten avse uppgifter om tillämpningen under föregående år. När det gäller uppgifter om under vilken tid en person har varit föremål för ett hemligt tvångsmedel och vilken nytta ett tvångsmedel har haft ska redovisningen avse förundersökningar som antingen lagts ned eller i vilka beslut i åtalsfrågan fattats under föregående år och då omfatta hela den tid som tvångsmedlet gällt.

## 2 Kort sammanfattning

### *Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation*

Antalet misstänkta personer och antalet tillstånd har i förhållande till 2019 ökat marginellt (med fem respektive sex procent). Däremot har antalet avslagsbeslut från domstol mer än halverats.

Antalet interimistiska åklagarbeslut har ökat med 21 procent. Samtliga beslut har fastställts av domstol.

### *Förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation*

Bestämmelsen i 27 kap. 28 a § rättegångsbalken om det förenklade förfarandet trädde i kraft den 1 augusti 2020.

Förfarandet har använts mot 85 personer. Domstol har givit 115 tillstånd. Domstol har inte i något fall avslagit en begäran om tillstånd enligt det förenklade förfarandet.

Åklagare har fattat få (fem) interimistiska beslut. Samtliga har fastställts av domstol.

### *Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation*

Antalet misstänkta personer och antalet tillstånd har i förhållande till 2019 ökat med 27 % respektive 24 %.

### *Hemlig kameraövervakning*

Antalet misstänkta personer och antalet tillstånd har i förhållande till 2019 ökat med 66 % respektive 61 %. Det innebär att den sedan 2017 minskande trenden har brutits.

Antalet domstolsavslag är få (två).

Antalet interimistiska åklagarbeslut (37) har i förhållande till 2019 ökat med 106 %. Domstol har fastställt samtliga beslut.

### *Hemlig rumsavlyssning*

Antalet misstänkta personer har i förhållande till 2019 ökat med 31 % och ligger strax under nivån 2018. Antalet tillstånd har ökat med 52 % och ligger på ungefär samma nivå som 2018.

Domstol har inte något fall avslagit en begäran.

### *Hemlig dataavläsning*

Lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning trädde i kraft den 1 april 2020. Under återstående delen av året har hemlig dataavläsning förekommit i 60 ärenden. Av dessa avslutades sju ärenden före årsskiftet.

Domstol har i ett ärende avslagit en framställning (avseende fem olika uppgiftstyper).

Åklagare har i ett ärende fattat två interimistiska beslut (i vardera fallet avseende fem olika uppgiftstyper). Båda besluten har fastställts av domstol.

***Särskilt angående antalet personer***

Det går inte av redovisningen att utläsa hur många enskilda individer det är som har varit föremål för de olika hemliga tvångsmedlen. En individ kan ha varit misstänkt för flera brott och föremål för flera olika typer av hemliga tvångsmedel samt förekomma i mer än ett ärende.

### 3 Underlaget för redovisningen

Ärenden om hemliga tvångsmedel registreras vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten sedan mitten av januari 2017 i ett särskilt it-stöd kallat HTM-Cåbra<sup>1</sup>. Detta är den fjärde redovisningen till regeringen i vilken de statistiska uppgifterna om antalet tillstånd och antalet misstänkta personer är hämtade från detta system. Det gäller dock inte uppgifter såvitt avser det nya tvångsmedlet hemlig dataavläsning och det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Skälet för det är att det ännu inte är tekniskt möjligt. Uppgifter i dessa avseenden har därför lämnats av de ansvariga operativa åklagarenheterna i manuellt ifyllda blanketter.

Antalet personer som varit föremål för ett hemligt tvångsmedel redovisas uppdelat på respektive tvångsmedel. En person kan ha varit misstänkt för flera brott och föremål för flera olika typer av hemliga tvångsmedel. En summering av antalet personer som redovisas för vart och ett av tvångsmedlen motsvarar därför inte hur många olika individer som varit föremål för hemliga tvångsmedel.

Uppgifter om den tid som de hemliga tvångsmedlen har pågått har sammanställts av Polismyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten.

Redovisningen av användning av hemliga tvångsmedel med stöd inhämtningsslagen finns i sin helhet i Polismyndighetens och Tullverkets gemensamma bilaga till rapporten (se kapitel 13).

När det gäller uppgifter om vilket resultat ett tvångsmedel har givit, dvs. nytan, och hur länge tvångsmedlet pågått avser redovisningen det år som förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan har fattats såvitt avser det brott för vilket det aktuella tvångsmedlet har beviljats och omfattar hela den tid som tvångsmedlet gällt.

Nyttoredovisningen bygger – på samma sätt som i tidigare års redovisningar – på uppskattningar av nyttan gjorda av de åklagare som varit förundersökningsledare.

---

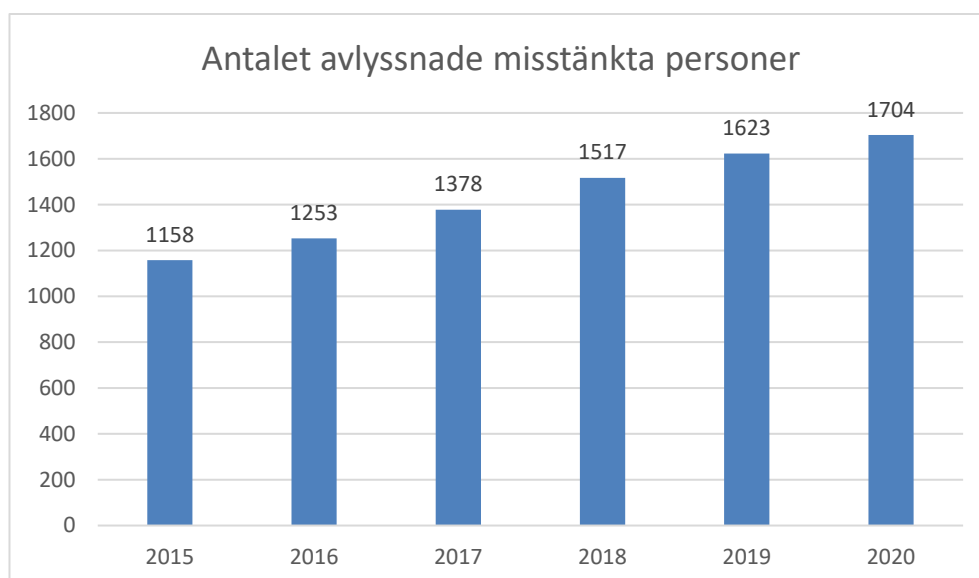
<sup>1</sup> På Riksenheten för säkerhetsmål registreras endast en mindre del av de hemliga tvångsmedlen i HTM-Cåbra. De ärenden som registreras manuellt på Riksenheten för säkerhetsmål ingår i den redovisning som lämnats av Säkerhetspolisen (se kapitel 12).

## 4 Hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (HAK)

HAK innebär i huvudsak att samtal eller annan kommunikation till eller från en misstänkt persons telefonnummer eller annan adress avlyssnas. Även en annan telefon eller adress får avlyssnas om det finns synnerlig anledning att anta att den person som kan misstänkas kontaktar telefonen eller adressen.

### *Antalet personer*

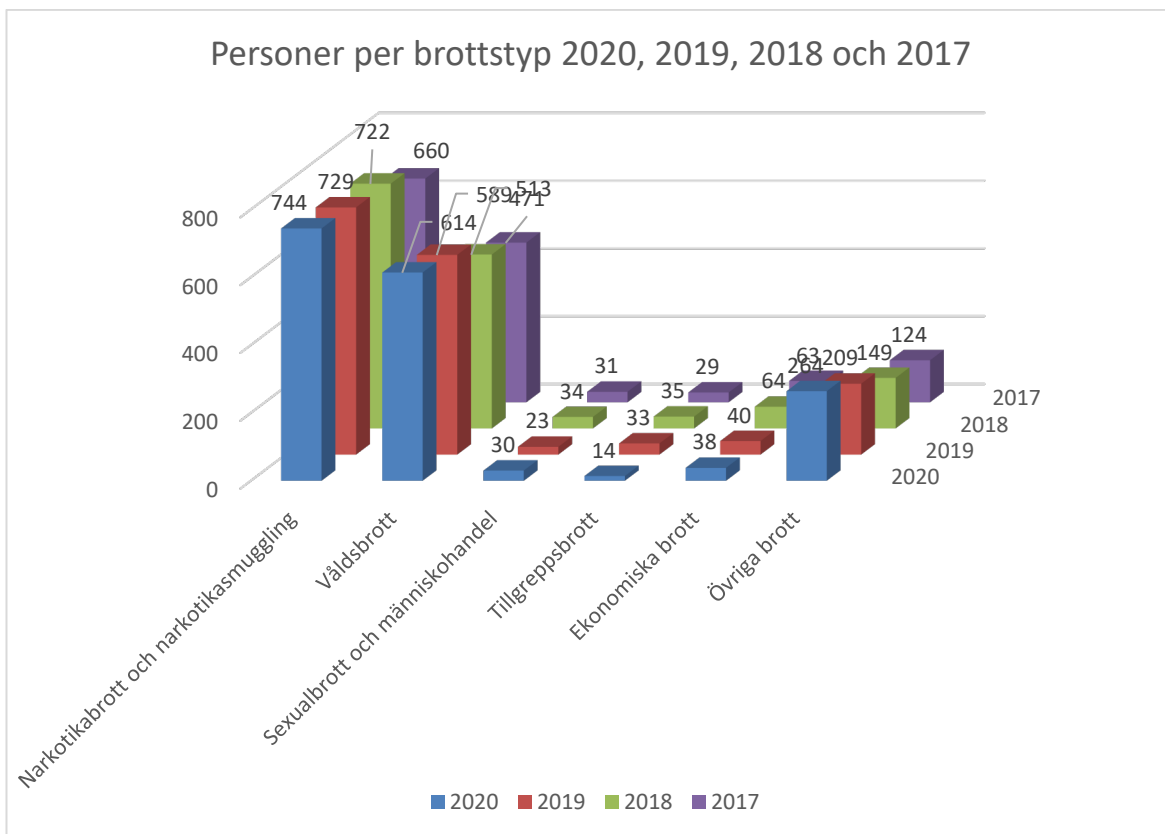
Under 2020 användes HAK mot 1 704 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



### *Antalet personer fördelade på brottstyp*

Antalet avlyssnade misstänkta personer fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.

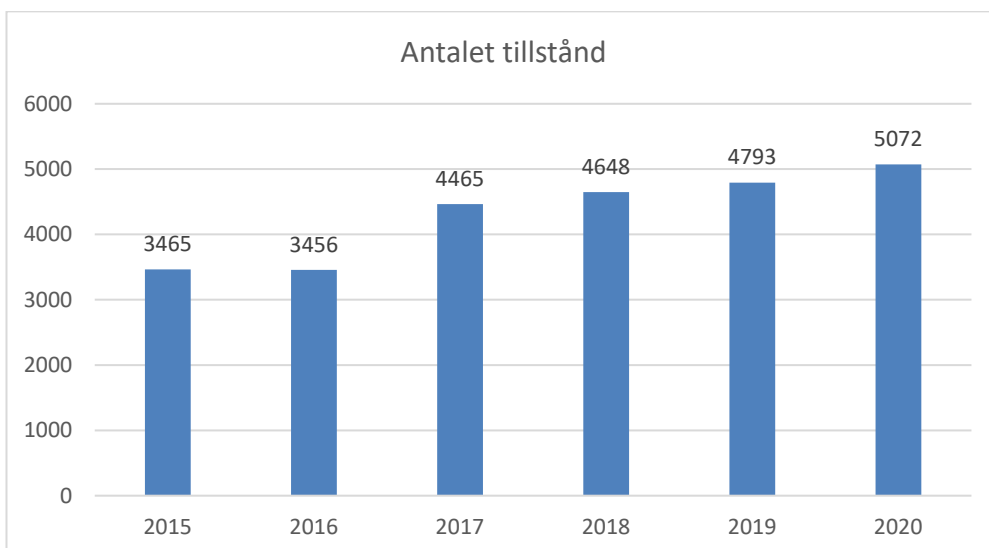




#### **Antalet tillstånd**

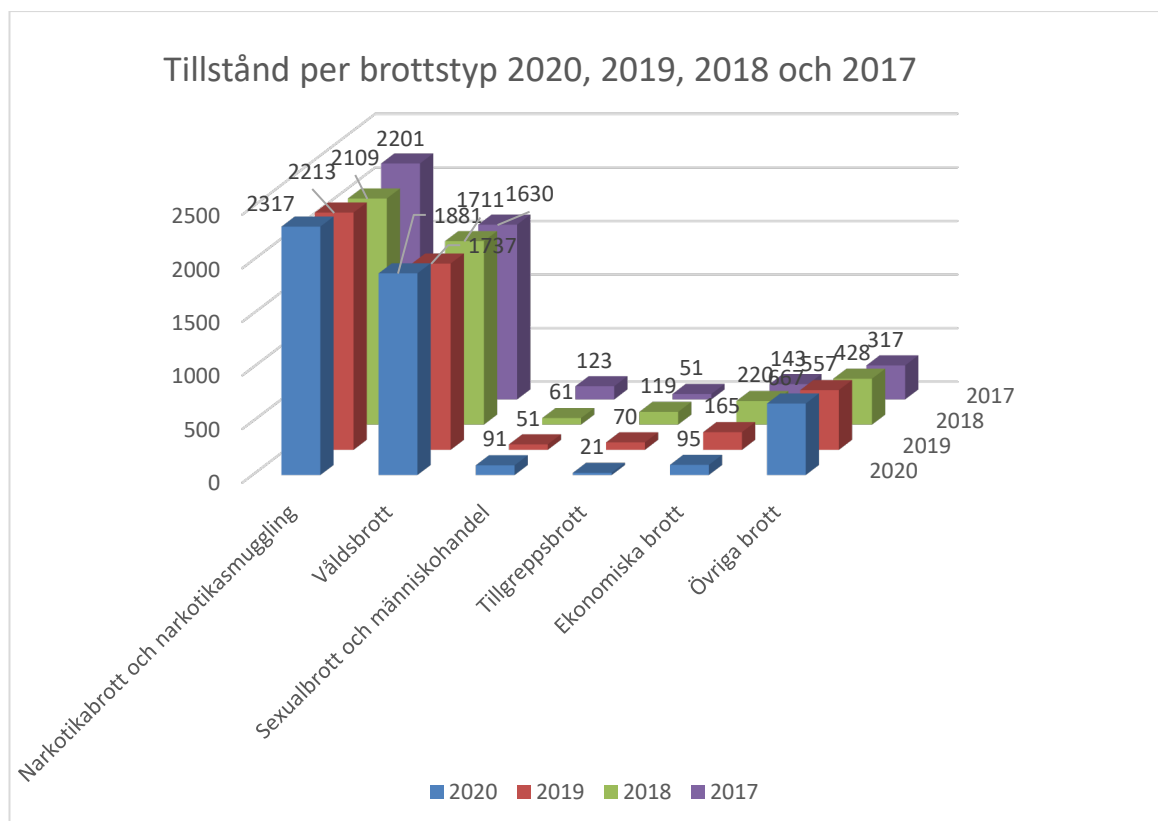
Ett tillstånd avser i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att en misstänkt person kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation. Ett beslut av domstol kan omfatta flera tillstånd.

Under 2020 gavs 5 072 tillstånd till HAK. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



### Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.



### Avslag

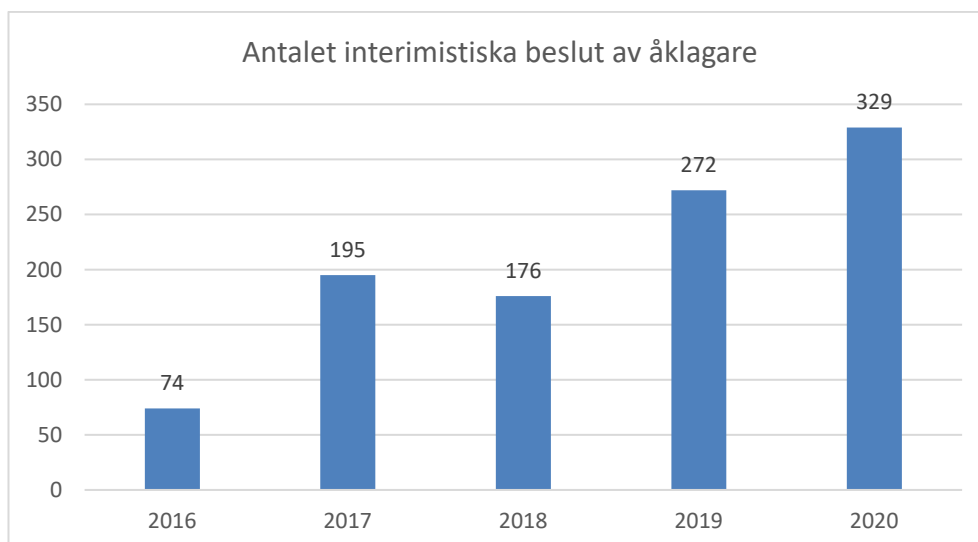
En ansökan kan avse flera teleadresser. Ett negativt beslut från en domstol avseende en ansökan som innehåller flera teleadresser kommer därför att resultera i flera avslag.

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till HAK i 14 fall. Motsvarande siffror för 2019, 2018 och 2017 var 35, 27 respektive 30 fall.

### Interimistiska beslut

Åklagare har under 2020 fattat 329 interimistiska beslut om HAK.

Samtliga beslut har fastställts av domstol.



### *Tvångsmedlets varaktighet*

Nedan redovisas antal dagar per avlyssnad person. Om det skett en förlängning, oavsett om en sådan har skett direkt eller efter ett uppehåll, är det fortfarande att anse som samma avlyssning. De redovisade värdena har angetts i hela dagar. Del av dag har räknats som hel dag. Endast den faktiska avlyssningstiden har angetts, vilket innebär att bara de dagar som avlyssning faktiskt skett är medräknade i redovisningen.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2016	50	30	626	1
2017	48	30	423	1
2018	43	29	578	1
2019	39	29	658	1
2020	39	29	354	1

### *Nyttan*

Nedan anges i vilken omfattning HAK har inneburit någon nytta för utredningen.

Både antalet och hur stor andel de utgjort av samtliga avlyssnade redovisas. I de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen – alltså ärenden där förundersökningen har lagts ned eller beslut i åtalsfrågan fattats under 2020 – har HAK använts vid 1517 brott (1525 brott under 2019, 1651 brott under 2018 och 929 brott under 2017).

Under förundersökning:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	740	49 %	47%	47 %	50 %
uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	768	51 %	51 %	61 %	54 %
uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	504	33 %	34%	34 %	40 %
uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	125	8 %	9 %	10 %	12 %
uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	735	48 %	45 %	46 %	43 %

Efter förundersökningen:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	149	10 %	11 %	19 %	16 %
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	507	33 %	34 %	34 %	35 %
uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningensansökan	450	30 %	33%	33 %	33 %

Överskottsinformation:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	300	20 %	18 %	19 %	25 %
uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	83	5 %	6%	6 %	5 %

Övrigt:

	2020		2019	2018	2017
Nytta	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	598	39 %	46 %	42 %	37 %

### **Exempel på användningen i praktiken**

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HAK har haft för brottsbekämpningen redovisas här fyra anonymiserade ärenden.

#### **Exempel 1**

Omfattande gatuförsäljning av cannabis på en öppen gårdsplan mellan två byggnader uppdagades genom tips och genom iakttagelser av polis som befunnit sig på platsen i andra ärenden. Viss "förspaning" vidtogs av polis som iakttog en mycket omfattande misstänkt narkotikaförsäljning (ca 40 överlätelser på ett par timmar). Det föreföll vara flera inblandade med olika roller i försäljningsverksamheten. Ett telefonnummer som misstänktes höras ihop med försäljningen kunde urskiljas. För att kunna leda i bevisning att det handlade om omfattande narkotikaförsäljningsverksamhet kopplades åklagare in och förundersökning om grovt narkotikabrott inleddes. Från domstol inhämtades tillstånd till dels HAK mot två identifierade personer (den som sålde och den som var registrerad på det aktuella försäljningsnumret), dels till hemlig kameraövervakning. Efter hand kunde fler personer i kretsen som bedrev verksamheten identifieras och lagret lokaliseras och ytterligare tillstånd till HAK inhämtades. Genom den hemliga telefonavlyssningen kunde bl.a. omfattningen av verksamheten kartläggas, ett urval av kunder identifieras och de misstänkta mellanhavanden och inbördes relationer utredas. Inspelningarna av avlyssnade samtal och sms, film från den hemliga kameraövervakningen samt material och statistik från den retroaktiva telefonövervakningen utgjorde tillsammans med ett stort filmmaterial från allmän kameraövervakning (samt telefontömningar och beslag) den huvudsakliga bevisningen i ett åtal mot åtta personer i säljledet, fyra för grovt narkotikabrott, fyra för normalgradsbrott och 27 personer i köparledet för ringa narkotikabrott. De fyra som åtalades för grovt narkotikabrott dömdes till fängelsestraff mellan ett år tio månader och tre år fyra månader. Av de andra fyra i säljledet dömdes tre av dem till fängelse mellan fyra och nio månader och en av dem, med beaktande av hans ungdom, till villkorlig dom. Köparna dömdes till dagsböter. Domen har ännu inte i sin helhet vunnit laga kraft.

#### **Exempel 2**

En litauiskregistrerad lastbil ankom med färja från Danmark till Sverige. Förare av lastbils ekipaget var den litauiske medborgaren A, som hade kört från

Spanien till Danmark med viss last och därefter från Danmark till Sverige med viss last. Vid tullkontroll påträffades en stor mängd narkotika (cannabis) gömd i kartonger på två inplastade lastpallar längst bak i trailern tillsammans med en legal last. Tullverket bytte ut narkotikan och plastade in kartongerna på nytt. Tullverket hade emellertid inte tillgång till likadan plastfilm som den ursprungliga. A släpptes därefter av Tullverket och förutom att en spaningsinsats inleddes så inhämtades tillstånd till HAK av de två mobiltelefoner som A hade med sig. A:s telefoner avlyssnades under ca 20 timmar innan han greps. I A:s ena mobiltelefon återfanns ett foto som var skapat en vecka tidigare och som föreställde pallar med last. Vid denna tidpunkt hade A befunnit sig i Spanien. Tullverket gjorde en jämförelse av pallarna på fotot och pallarna som påträffades vid tullkontrollen och kunde konstatera att märken och avvikelser som kunde ses på pallarna på fotot även kunde iakttas på pallarna vid tullkontrollen. Det kunde konstateras att A under tiden från det att han lämnade tullkontrollen till dess att han greps, genom den andra telefonen, hade kommunicerat med en annan person genom sms. Det fanns cirka 30 in- och utgående meddelanden mellan dem. Genom sms-kommunikationen framkom att de då trodde att tullpersonal hittat narkotikan, på grund av att plasten bytts ut och låtit chauffören köra iväg för att på så sätt hitta mottagaren genom spaning. Dessa sms var till stor hjälp för att styrka uppsåtet hos chauffören, som dömdes för grov narkotikasmuggling till fängelse fem år. Domen har vunnit laga kraft.

### Exempel 3

I syfte smuggla narkotika hade en plan gjorts upp om att ett fartyg under sin passage genom Öresund skulle släppa ner en boj med fastknutna säckar innehållande kokain. Bojen skulle lokaliseras nattetid genom att en ficklampa lagts i en plastflaska tillsammans med säckarna. Från en skånsk hamn gick två män ut i en mindre motorbåt i syfte att lokalisera och bärga narkotikan. De två hade dagen innan rest ner till Skåne från Stockholm i sällskap med en kvinna, som dock stannade kvar på land. Männens lyckades efter visst besvär hitta bojen men vid det laget hade narkotikan försvunnit, möjligen eftersom den var dåligt fastsatt. Männens råkade därefter i sjönöd och fick tillkalla hjälp från sjöräddningen. Dagen därpå flöt narkotikan i land. Detta uppmärksammades av Tullverket efter tips från allmänheten. Sammanlagt påträffades ca 70 kg kokain med mycket hög renhetsgrad. Tullverket började undersöka saken och fick snart information om sjöräddningsinsatsen dagen innan. På grund av de märkliga omständigheterna kring insatsen riktades misstankar mot de två männen som fortfarande var kvar vid båten i hamnen. Efter att tillstånd från domstol inhämtats, påbörjades HAK av deras telefoner. Nästan omedelbart blev det uppenbart att de två kunde misstänkas ha med den anträffade narkotikan att göra. Avlyssningen fortsatte under några dagar och misstankarna kunde stärkas ytterligare. De två männen frihetsberövades. Även kvinnan frihetsberövades då det gradvis framkom att hon varit behjälplig med transporter och annat under resan från Stockholm och under vistelsen i Skåne. De två männen dömdes i tingsrätten för försök till synnerligen

grovt narkotikabrott till fängelse sex år respektive tio år (i denna dom ingick även straff för ytterligare brott). Kvinnan dömdes för medhjälp till försök till synnerligen grovt narkotikabrott till fängelse tre år. De avlyssnade samtalen var helt avgörande för de fällande domarna, bland annat eftersom de tre aldrig kommit i närheten av själva narkotikan och annan teknisk bevisning saknades. Domen har ännu inte i sin helhet vunnit laga kraft.

#### Exempel 4

I ärendet hade åklagaren inhämtat tillstånd till HAK och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation avseende en av de misstänkta, A. Han hade ett flertal samtal med en annan person, B. Av samtalen kunde man dra slutsatsen att de tillsammans skulle träffa andra personer för att överlämna narkotika. De pratade om hur de skulle åka samt var och när de skulle träffa de andra personerna. Innehållet i samtalen möjliggjorde för polisen att spana såväl på marken som i luften när överlämningen av narkotikan (cirka 1,5 kg cannabis) skedde. Efter överlämnandet följde såväl en polishelikopter som en polisbil det fordon som mannen som mottagit narkotikan, C, satt i. Efter en färd i stundtals mycket höga hastigheter stannade fordonet, varvid en annan man, D, lämnade fordonet med narkotikan och dumpade densamma i ett buskage. När polisen anträffade fordonet fanns inga personer kvar i bilen. D kunde dock gripas en bit från platsen och hans mobiltelefon togs i beslag. Denna mobiltelefon visade sig ha använts för att filma med i bilen under fordonets färd, vilket gjorde att även den person som tog emot partiet med narkotikan, C, kunde identifieras. De fyra åtalades för narkotikabrott. A förnekade såväl brott som att samtalen med B handlade om narkotika. Tingsrätten bedömde dock att A och B överlätit narkotikan till C, och att C och D i överlåtelsesyfte förvärvat narkotikan. Samtliga dömdes för narkotikabrott till fängelsestraff mellan nio och tio månader. Domen har ännu inte i sin helhet vunnit laga kraft.



## 5 Förenklat förfarande vid vissa beslut om HAK

Den 1 augusti 2020 trädde 27 kap. 28 a § rättegångsbalken i kraft. Bestämmelsen möjliggör ett förenklat förfarande vid vissa beslut om HAK.

### *Antalet personer*

Det förenklade förfarandet har använts mot 85 personer.

### *Antalet tillstånd*

Det har givits 115 tillstånd med stöd av bestämmelsen om det förenklade förfarandet.

### *Antalet avslag*

Domstol har inte i något fall avslagit åklagares begäran om tillstånd enligt det förenklade förfarandet.

### *Interimistiska beslut*

Åklagare har i fyra ärenden fattat fem interimistiska beslut, vilka samtliga fastställts av domstol.

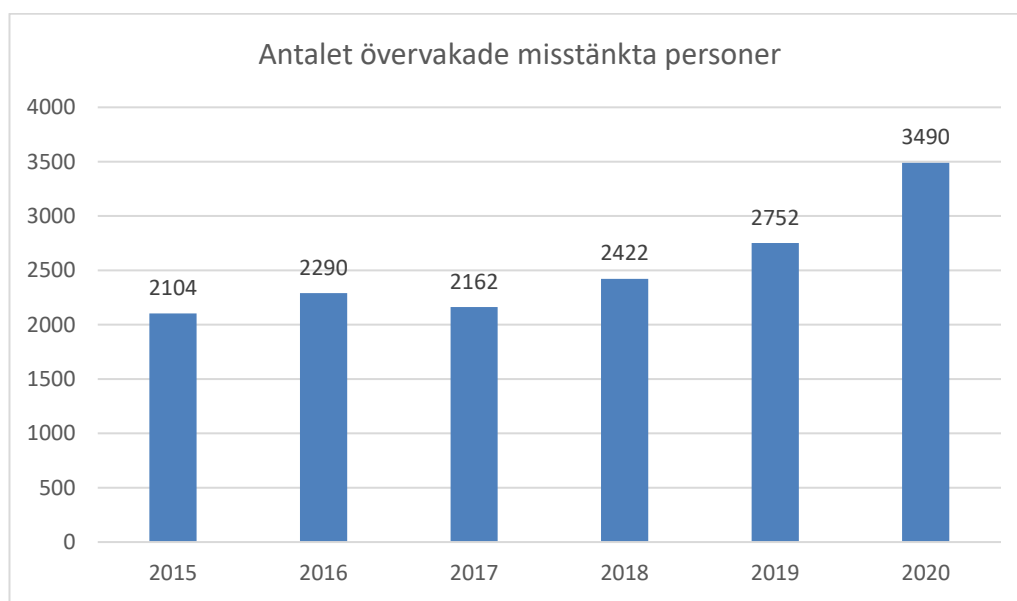


## 6 Hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK)

En HÖK innebär att uppgifter hämtas in om meddelanden. Det gäller bland annat uppgifter om vilka telefoner som varit i kontakt med varandra och när det har ägt rum. Uppgifter om vad som sägs eller har sagts får inte hämtas in med stöd av ett tillstånd till HÖK. Uppgifter kan också hämtas in om vilka telefoner som funnits i ett visst område och liksom uppgifter om i vilket område en viss telefon finns eller har funnits.

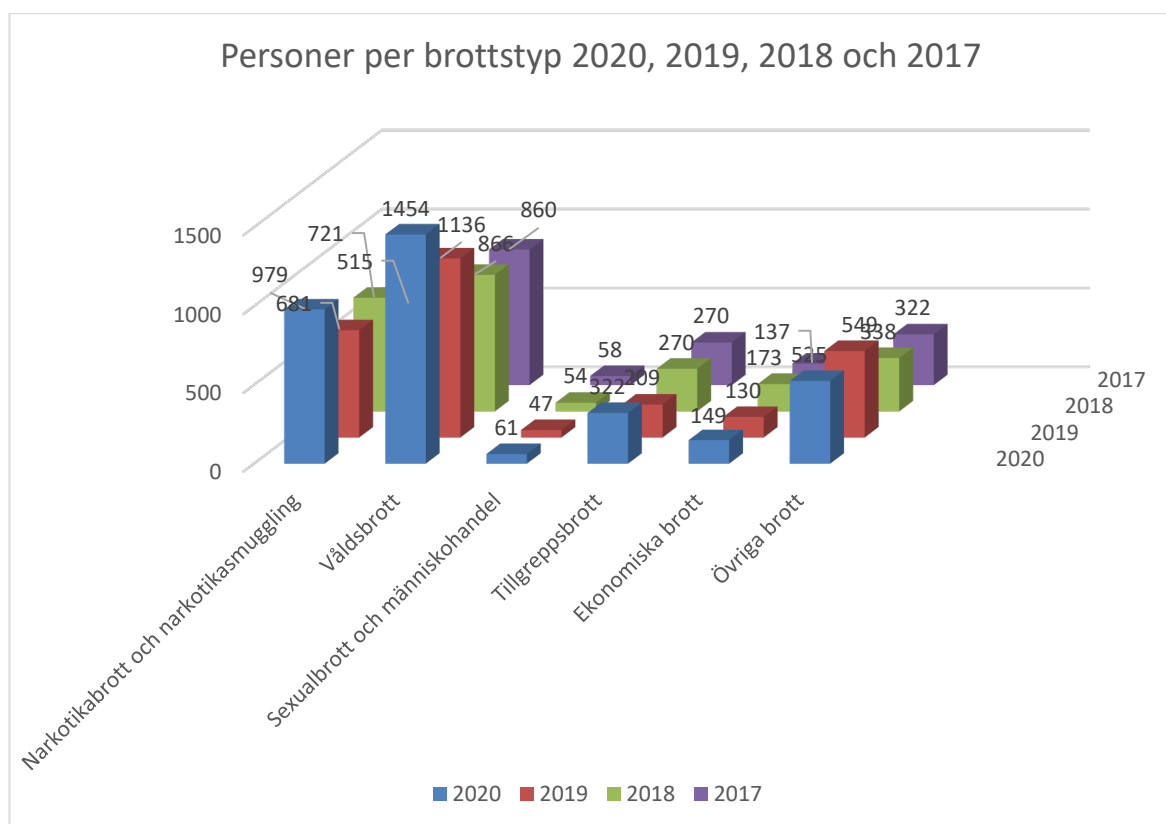
### *Antalet personer*

Under 2020 användes HÖK mot 3490 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



### Antalet personer fördelade på brottstyp

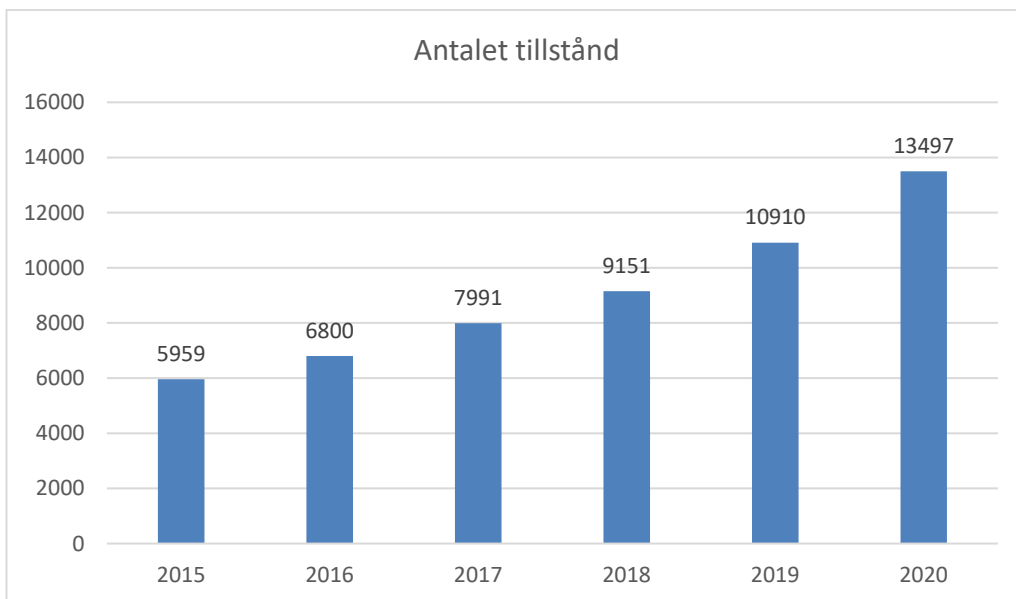
Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.



### Antalet tillstånd

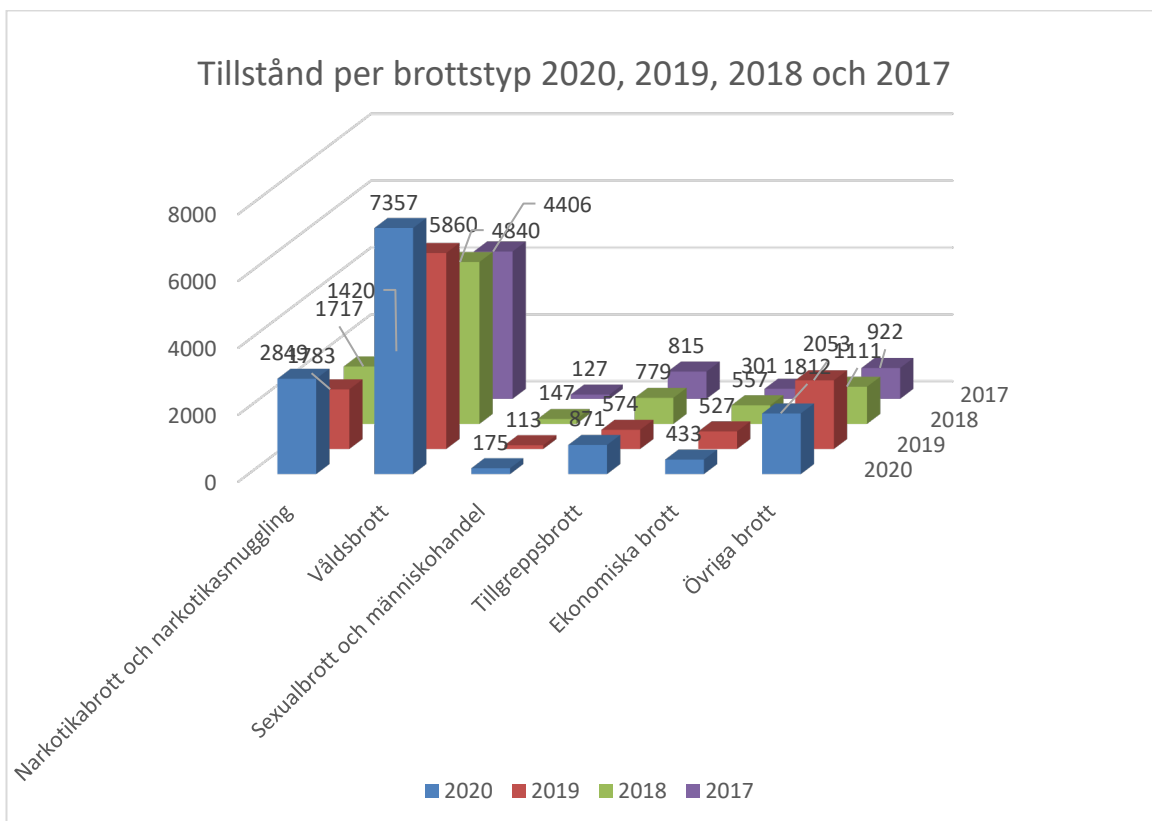
Ett tillstånd avser även i detta sammanhang ett telefonnummer eller annan adress. Det innebär att en misstänkt person kan vara föremål för flera tillstånd om han eller hon använder sig av flera telefoner eller andra adresser vid elektronisk kommunikation.

Under 2020 gavs 13 497 tillstånd till HÖK. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



#### Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.



### **Avslag**

En ansökan kan avse flera teleadresser. Ett negativt beslut från en domstol avseende en ansökan som innehåller flera teleadresser kommer därför att resultera i flera avslag.

Domstol har avslagit åklagares begäran om tillstånd till HÖK i 101 fall. Motsvarande siffror för 2019, 2018 respektive 2017 var 117, 82 respektive 73 fall.

### **Interimistiska beslut**

Åklagare har under 2020 fattat 139 interimistiska beslut om HÖK. Motsvarande siffror för 2019, 2018 respektive 2017 var 86, 102 respektive 121 beslut.

Domstol har upphävt fyra av dessa 139 beslut (under 2019 upphävdes tre interimistiska åklagarbeslut).

### **Exempel på användningen i praktiken**

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HÖK har haft för brottsbekämpningen beskrivs här fyra anonymiserade ärenden.

#### **Exempel 5**

Se exempel 1.

#### **Exempel 6**

Två utländska medborgare greps misstänkta för stöld på en plats i norra Sverige. Gods som påträffades i deras bil kunde spåras till inbrott dels i en bostad cirka 70 mil från gripandeplatsen, dels i två fritidshus i ett angränsande län. Genom HÖK inhämtades positioneringssuppgifter om människens mobiltelefoner vilka påvisade att de hade passerat brottsplatserna i anslutning till tidpunkterna när brotten skulle ha begåtts. Genom uppgifterna kunde människens uppgifter om hur och var de kommit över godset motbevisas. Männen dömdes mot sitt nekande i tingsrätten för de tre stölderna (varav en ansågs grov) samt för en grov stöld i Norge. Påföljden bestämdes till fängelse ett år respektive ett år och tre månader (i det senare straffet ingick även våld och grov förgripelse mot tjänsteman i samband med gripandet) samt utvisning i fem år. Domen överklagades inte och vann laga kraft.

#### **Exempel 7**

En person rapporterades försvunnen under slutet av november 2019. Elva dagar senare anträffades hon avliden och med ett trettiotal knivskador i ett vattendrag i närheten av sin bostad. Utredningen i ärendet visade bl. a. att målsäganden haft omfattande kontakter med män som önskade köpa sexuella tjänster kort tid innan försvinnandet. Natten innan målsäganden försvann var hon tillsammans med den som senare kom att bli åtalad i ärendet, A, och en annan man, B. I samband med försvinnandet inhämtade åklagaren tillstånd till HÖK av målsägandens telefon och telefoner som användes av de personer

som hon varit tillsammans med sista dygnet, A och B, samt ytterligare personer hon haft omfattande kontakter med, för att utreda vem som skäligen kunde misstänkas för brott. Vidare inhämtades ett tillstånd till basstationstömning. Genom basstationstömningen och den hemliga övervakningen kunde konstateras att ingen av de telefoner som målsäganden hade haft kontakt under sitt sista dygn, dvs. potentiella sexköpare, positionerade på samma mast som målsäganden vid tidpunkten för försvinnandet eller den uppskattade död tidpunkten. Vidare konstaterades att de uppgifter som B lämnat i förhör om sina förehavanden vid tidpunkten för försvinnandet stämde med hur hans telefon positionerade. Dessa negativa uppgifter tillsammans med annat stöd i utredningen gjorde att åklagaren kunde avfärda dessa som potentiella gärningspersoner. A åtalades sedermera för mord och dömdes till 14 års fängelse av hovrätten (som fastställde tingsrättens domslut). Domen har vunnit laga kraft.

### Exempel 8

Se exempel 4.

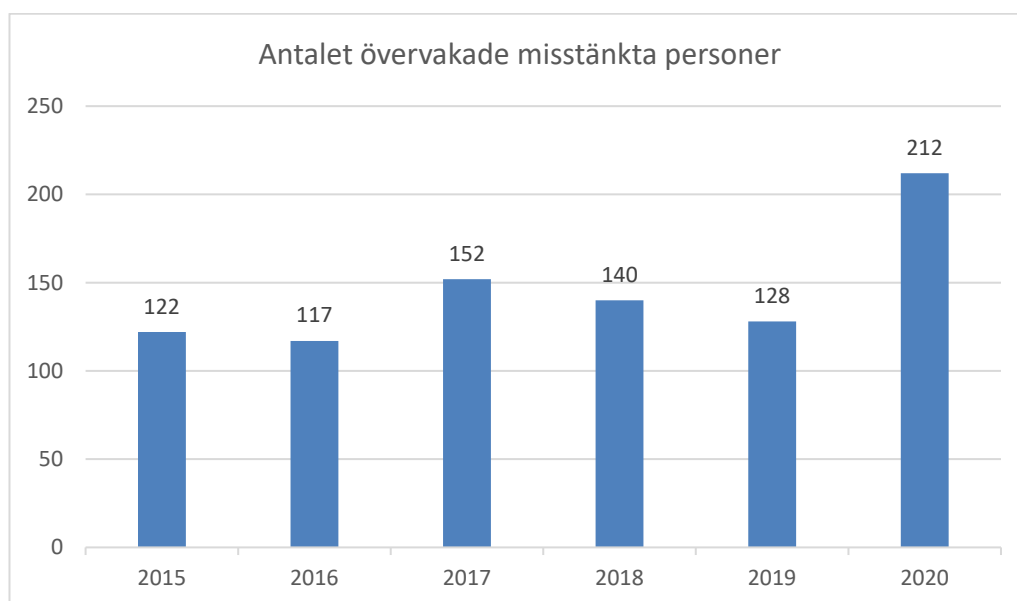


## 7 Hemlig kameraövervakning (HKÖ)

HKÖ innebär i huvudsak att fjärrstyrda kameror används för personövervakning vid förundersökning i brottmål utan att upplysning om övervakningen lämnas. Åtgärden får avse en plats där den som är skäligen misstänkt kan antas komma att uppehålla sig eller, om det inte finns någon som är skäligen misstänkt, den plats där brottet har begåtts eller en nära omgivning till denna plats.

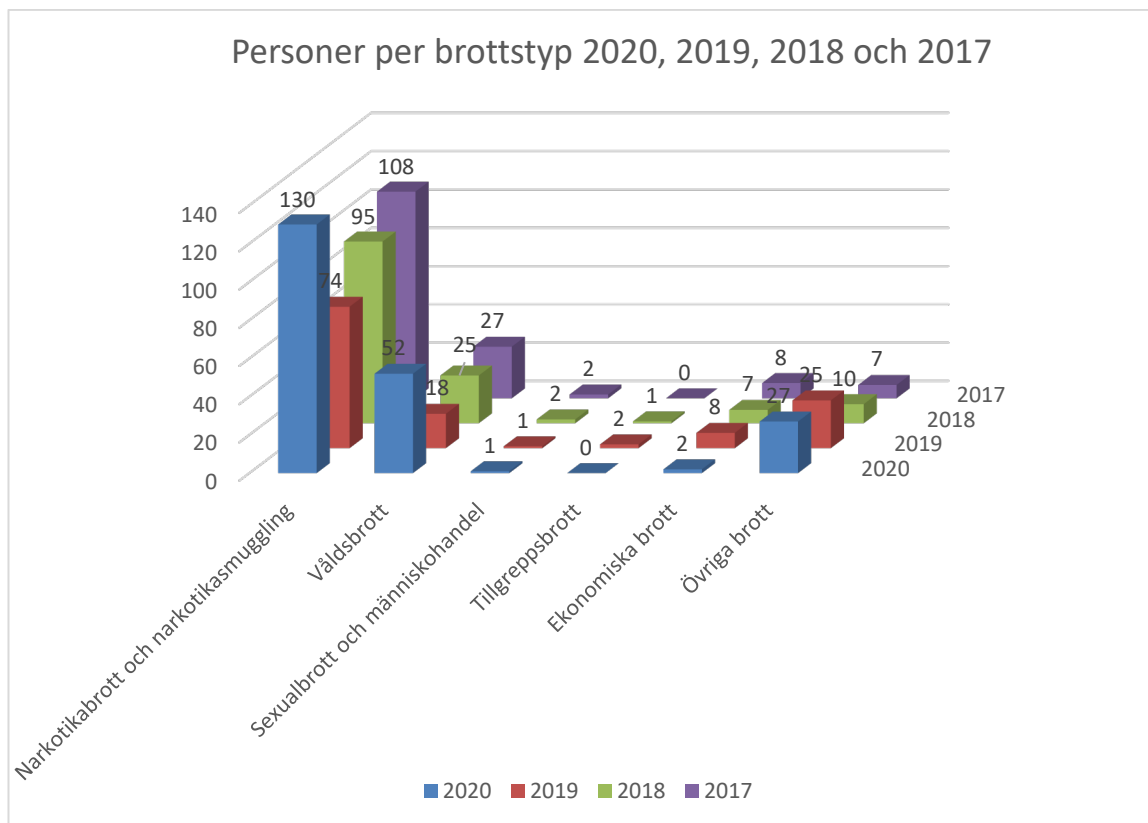
### *Antalet personer*

Under 2020 användes HKÖ mot 212 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



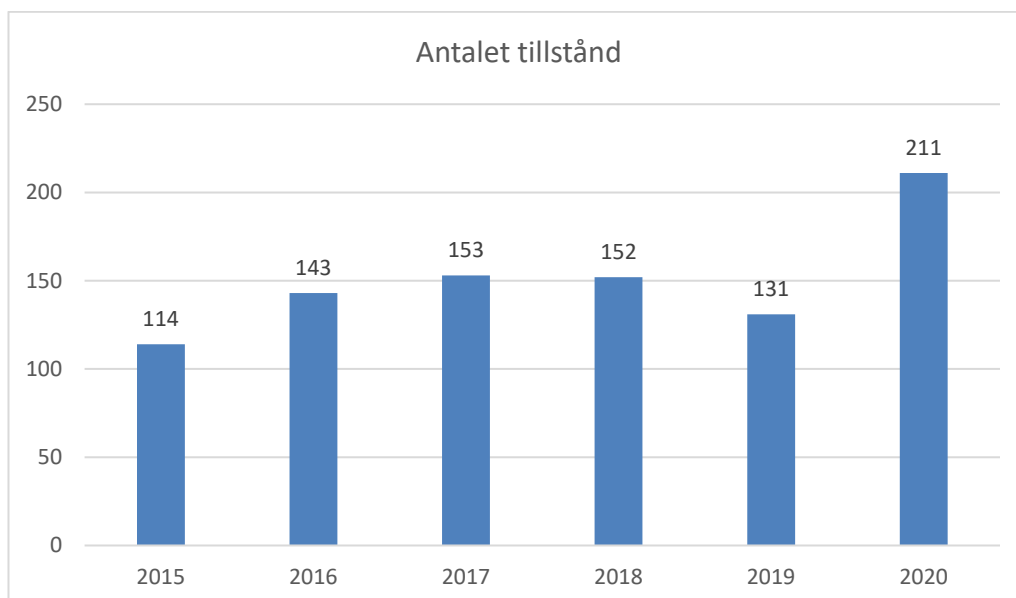
### *Antalet personer fördelade på brottstyp*

Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



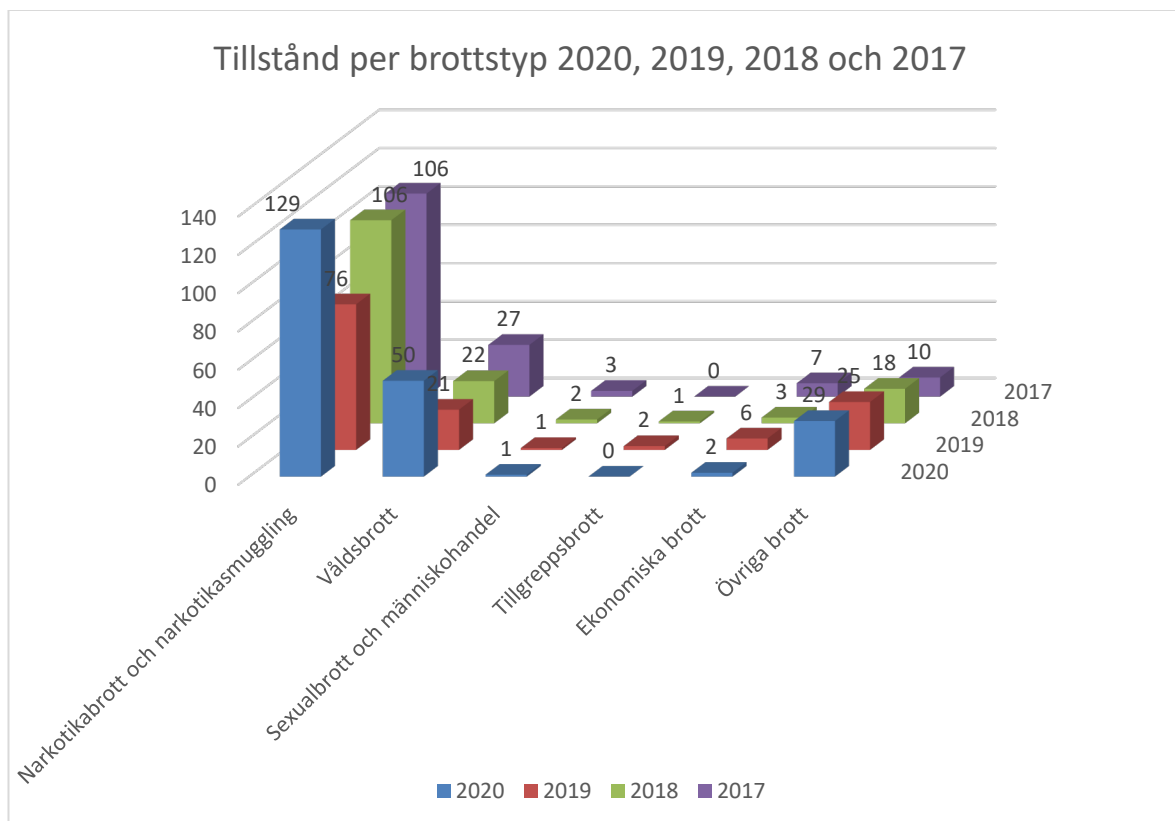
#### **Antalet tillstånd**

Under 2020 gavs 211 tillstånd till HKÖ. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



#### **Antalet tillstånd fördelat på brottstyp**

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.



### **Avslag**

Domstol har under 2020 i två fall avslagit åklagares begäran om tillstånd till HKÖ. Motsvarande siffra för 2019 var ett fall.

### **Interimistiska beslut**

Åklagare har under 2020 fattat 37 interimistiska beslut. Samtliga har fastställts av domstol.

Under 2019 och 2018 fattade åklagare 18 respektive 17 interimistiska beslut. Samtliga fastställdes av domstol. Under 2017 fattade åklagare sju interimistiska beslut, varav två upphävdes av domstol.

### **Tvångsmedlets varaktighet**

Den tid som den HKÖ pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2016	55	50	199	1
2017	52	35	307	1
2018	54	31	255	1
2019	40	29	193	1
2020	48	34	292	1



### Nytta

Nedan anges i vilken omfattning HKÖ har inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen har HKÖ använts vid 151 brott (176 brott 2019, 169 brott 2018 och 124 brott 2017).

Under förundersökning:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	76	50 %	52 %	51 %	48 %
uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	123	81 %	70 %	61 %	80 %
uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	73	48 %	46 %	41 %	31 %
uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	28	19 %	10 %	8 %	6 %
uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	85	56 %	55 %	50 %	38 %

Efter förundersökningen:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	4	3 %	15 %	6 %	16 %
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	54	36 %	45 %	40 %	38 %
uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningensökan	52	34 %	43 %	41 %	29 %

Överskottsinformation:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	41	27 %	15 %	19 %	15 %
uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	5	3 %	5 %	4 %	0 %

Övrigt:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	68	45 %	45 %	43 %	23 %

#### *Exempel på användningen i praktiken*

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HÖK haft för brottsbekämpningen redovisas här ett anonymiserat ärende.

#### **Exempel 9**

Se exempel 1.

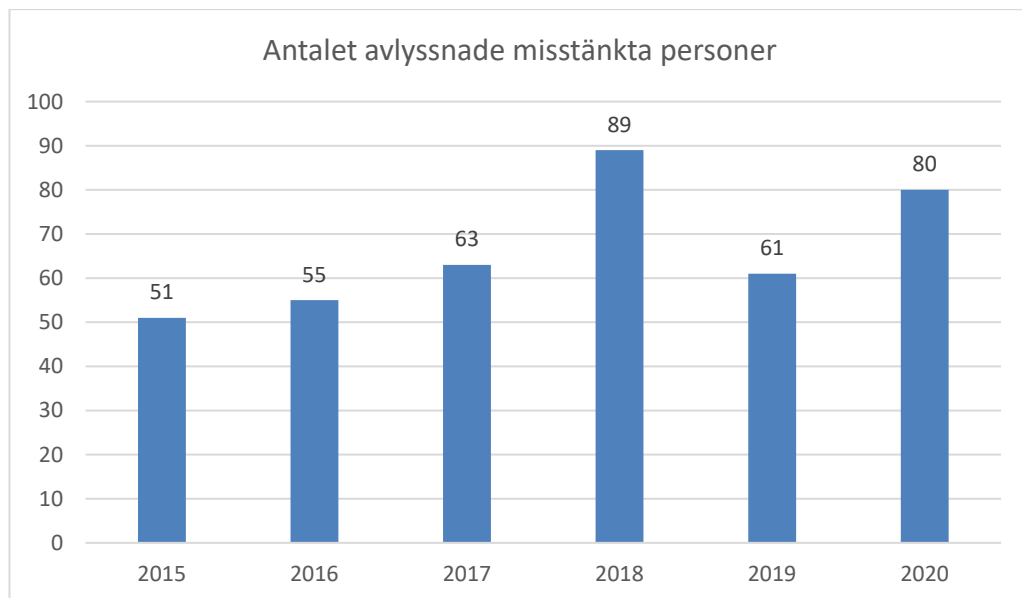


## 8 Hemlig rumsavlyssning (HRA)

HRA innebär i huvudsak avlyssning eller upptagning av samtal eller av förhandlingar vid sammanträden eller andra sammankomster som allmänheten inte har tillträde till. Åtgärden får, med vissa undantag, avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den som skäligen kan misstänkas kommer att uppehålla sig.

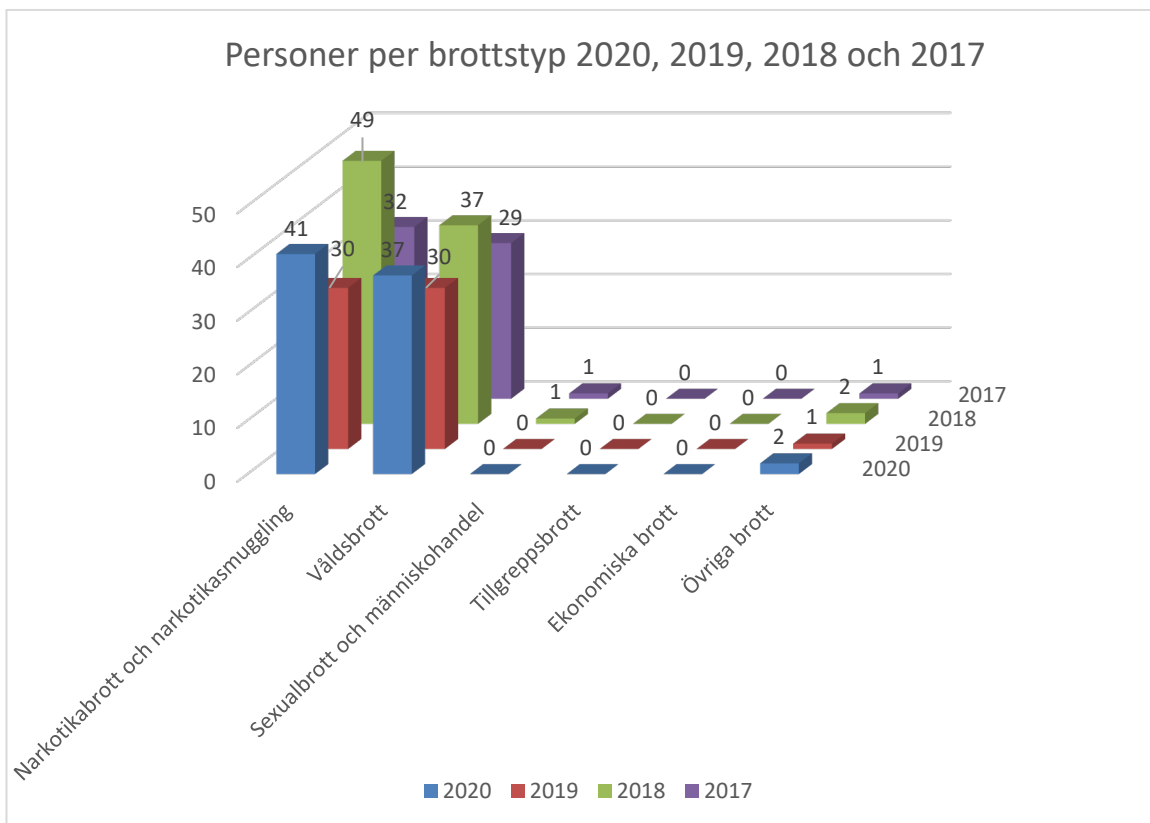
### *Antalet personer*

Under 2020 användes HRA mot 80 misstänkta personer. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



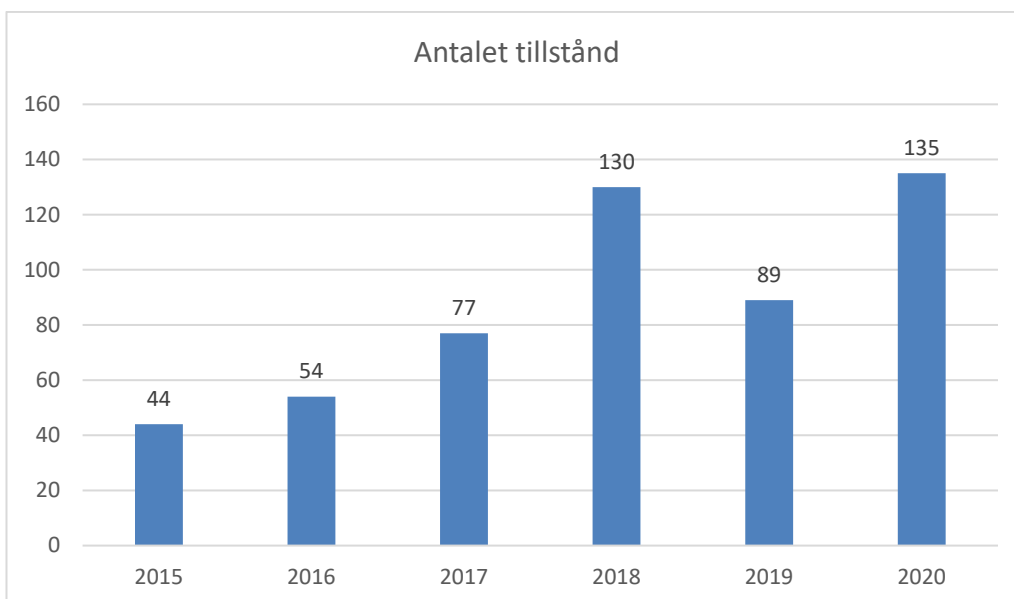
### *Antalet personer fördelade på brottstyp*

Följande diagram visar fördelningen på olika brottstyper.



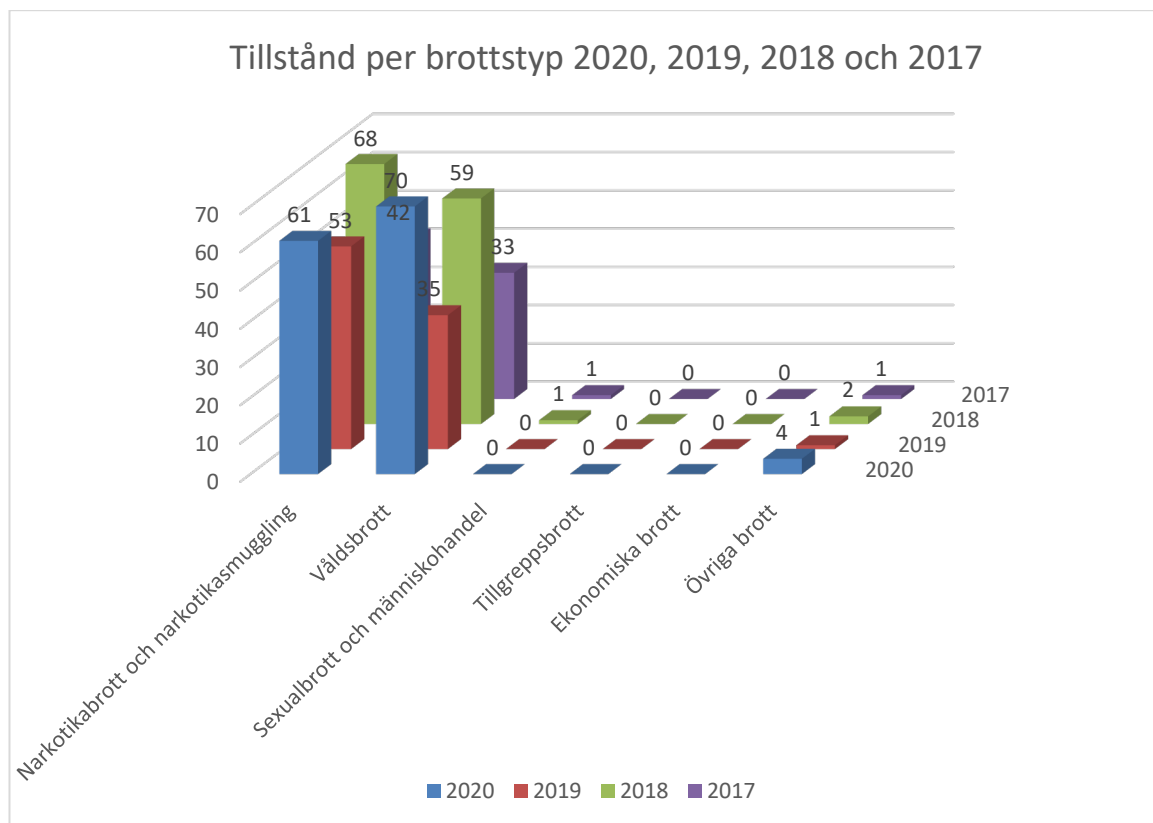
#### **Antalet tillstånd**

Under 2020 gavs 135 tillstånd till HRA. En jämförelse med tidigare år ger följande resultat.



### Antalet tillstånd fördelat på brottstyp

Tillstånden fördelar sig mellan olika brottstyper på följande sätt.



### Avslag

Domstolen har inte i något fall avslagit åklagares begäran om tillstånd till HRA.

Under 2019 avslag en domstol i ett ärende en åklagares begäran i två fall.

### Tvångsmedlets varaktighet

Den tid som HRA pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2016	53	30	197	2
2017	62	53	193	1
2018	65	30	324	6
2019	45	27	287	2
2020	54	31	292	2

### Nyttan

Nedan anges i vilken omfattning HRA har inneburit något resultat för utredningen. I de ärenden som omfattas av nyttoresultatredovisningen har HRA använts vid 71 brott 2020 (54 brott 2019, 67 brott 2018 och 30 brott 2017).

Under förundersökning:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har utgjort underlag i förhörssituation	20	28 %	35 %	24 %	27 %
uppgifterna har medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras	43	61 %	57 %	39 %	67 %
uppgifterna har bidragit till att annat tvångsmedel använts mot den misstänkte	20	28 %	19 %	16 %	23 %
uppgifterna har bidragit till utredning av brottsutbyte	3	4 %	2 %	1 %	10 %
uppgifterna har lett till stärkta misstankar mot den misstänkte	24	34 %	22 %	33 %	17 %

Efter förundersökningen:

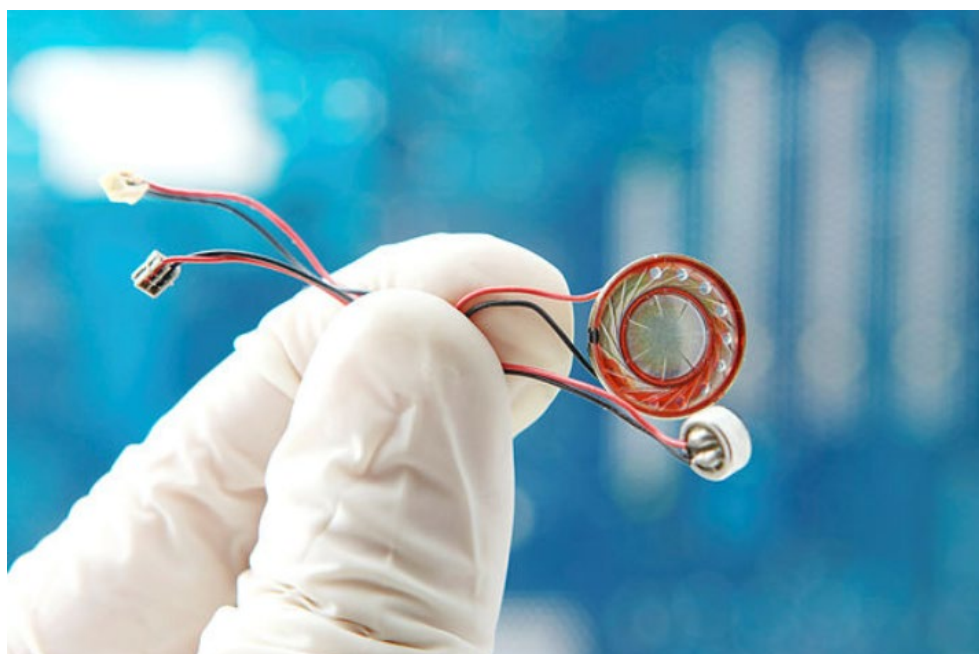
Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat avföras från utredningen	3	4 %	19 %	3 %	33 %
uppgifterna har bidragit till att den misstänkte kunnat åtalas	11	15 %	11 %	10 %	17 %
uppgifterna har åberopats som bevisning i stämningensökan	11	15 %	33 %	7 %	17 %

Överskottsinformation:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har bidragit till att något tvångsmedel använts mot annan person i samma förundersökning	13	18 %	6 %	0 %	7 %
uppgifterna har använts för att utreda brott i en annan förundersökning	5	7 %	4 %	3 %	3 %

Övrigt:

Nytta	2020		2019	2018	2017
	Antal	Andel	Andel	Andel	Andel
uppgifterna har på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt	24	34 %	37 %	33 %	13 %



## 9 Hemlig dataavläsning (HDA)

HDA innebär i huvudsak att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter (fr.o.m. den 1 april 2020) har rätt att – efter rättens tillstånd – i hemlighet och med ett tekniskt hjälpmedel ta sig in i t.ex. datorer, mobiltelefoner eller användarkonton till lagrings- eller kommunikationstjänster för att kunna läsa av eller ta upp uppgifter som finns i den fysiska utrustningen eller tjänsten. Ett tillstånd till HDA får beviljas för att läsa av eller ta upp

1. kommunikationsavlyssningsuppgifter,
2. kommunikationsövervakningsuppgifter,
3. platsuppgifter,
4. kameraövervakningsuppgifter,
5. rumsavlyssningsuppgifter,
6. uppgifter som finns lagrade i ett avläsningsbart informationssystem men som inte avses i 1–5, eller
7. uppgifter som visar hur ett avläsningsbart informationssystem används men som inte avses i 1–6.

Uppräkningen är uttömmande. Uppgifterna i p. 1-5 motsvarar i huvudsak de uppgifter som kan hämtas in med HAK, HÖK, HKÖ eller HRA. Uppgifterna i p. 6-7 motsvarar uppgifter som polis och åklagare typiskt sett har rätt att ta del av vid en undersökning av ett beslagttaget föremål men som i praktiken inte är tillgängligt på grund av t.ex. kryptering eller lösenordsskydd.

I ett tillstånd till HDA ska anges bl.a. vilken typ av uppgift som får läsas av eller tas upp. Ett förlängt tillstånd räknas som ett nytt tillstånd.

Statistikuppgifterna i detta kapitel är (som nämnt i kapitel 3) inte hämtade från HTM-Cåbra utan från manuellt ifyllda blanketter. Av blankettanvisningarna framgår bl.a. att en blankett per brott ska upprättas. Om flera personer kan misstänkas för brottet ska redovisningen ske på en blankett. En person kan vara misstänkt för flera brott och föremål för uppgiftsinhämtande i mer än ett avseende samt förekomma som misstänkt i mer än ett ärende.

### ***Antalet ärenden***

Under 2020 förekom HDA i 60 ärenden registrerade i HTM-Cåbra. Av dessa har sju ärenden avslutats under 2020. I minst ett av de avslutade ärendena verkställdes aldrig tvångsmedlet.

### ***Det totala antalet personer fördelade på brottstyp***

Antalet fördelar sig på följande sätt.



	Narko- ti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott	Till- grepps- brott	Eko- no- miska brott	Övriga brott
2020	87	52	9	0	9	13

*Antalet personer fördelade på brottstyp och uppgiftstyp*

Antalet fördelar sig på följande sätt.

	Narko- ti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott	Till- grepps- brott	Eko- no- miska brott	Övriga brott
1. Avlyssnings- uppgifter	69	37	7	0	3	10
2. Övervak- ningsuppgifter	72	37	7	0	7	10
3. Platsuppgif- ter	68	37	4	0	3	10
4. Kameraöver- vakningsupp- gifter	0	1	0	0	1	0
5. Rumsavlyss- ningsuppgifter	2	10	0	0	0	1
6. Uppgifter som finns lag- rade	67	36	9	0	3	10
7. Övriga an- vändningsupp- gifter	66	34	8	0	3	10

*Det totala antalet tillstånd fördelat på brottstyp*

Antalet fördelar sig på följande sätt.

	Narko- ti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott	Till- grepps- brott	Eko- no- miska brott	Övriga brott
2020	127	138	14	0	11	16

*Antalet tillstånd fördelade på brottstyp och uppgiftstyp*

Antalet fördelar sig på följande sätt.

	Narko- ti- kabrott	Vålds- brott	Sexual- brott	Till- grepps- brott	Eko- no- miska brott	Övriga brott
1. Avlyssnings- uppgifter	117	97	9	0	9	14
2. Övervak- ningsuppgifter	118	97	9	0	11	14
3. Platsuppgif- ter	116	97	4	0	5	14
4. Kameraöver- vakningsupp- gifter	0	8	0	0	3	0
5. Rumsavlyss- ningsuppgifter	4	30	0	0	0	1
6. Uppgifter som finns lag- rade	114	93	14	0	9	14
7. Övriga an- vändningsupp- gifter	107	91	13	0	9	14

### *Avslag fördelat på uppgiftstyp*

Domstol har i ett ärende avslagit en åklagares begäran om tillstånd till HDA (avseende fem uppgiftstyper). Det har rört sig om ett fall vardera avseende avlyssningsuppgifter, övervakningsuppgifter, platsuppgifter, uppgifter som finns lagrade och övriga användningsuppgifter.

### *Antalet interimistiska beslut*

Åklagare har i ett ärende fattat två interimistiska beslut (vardera avseende fem uppgiftstyper). Samtliga har fastställts av domstol. Besluten fördelar sig enligt följande.

	Åklagarbeslut	Fastställda beslut	Hävda beslut
1. Avlyssningsuppgifter	2	2	0
2. Övervakningsuppgifter	2	2	0
3. Platsuppgifter	2	2	0
4. Kameraövervakningsuppgifter	0	0	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	0	0	0
6. Uppgifter som finns lagrade	2	2	0
7. Övriga användningsuppgifter	2	2	0

### *Tvångsmedlets varaktighet*

Den tid som den hemliga dataavlyssningen pågått redovisas i hela dagar.

	Genomsnittlig tid	Mediantid	Längsta tid	Kortaste tid
2020	60	35	211	10

### *Nyttan*

Nedan anges i vilken omfattning HDA har inneburit något resultat för utredningen i de ärenden som omfattas av nyttoredovisningen.

**Under förundersökning:** I två ärenden har uppgifterna från hemlig dataavläsning medfört att effektiv spaning har kunnat genomföras.

**Efter förundersökning:** I ett ärende med tre misstänkta har uppgifterna bidragit till att de misstänkta har kunnat avföras från utredningen.

**Övrigt:** I ett ärende har uppgifterna på annat sätt bidragit till att utredningen kunnat föras framåt.

### *Exempel på användningen i praktiken*

För att åskådliggöra vilken betydelse användningen av HDA haft för brottsbekämpningen redovisas här ett anonymiserat exempel. Det borde rätteligen ingå först i nästa års redovisning eftersom åtal väcktes under innevarande år.

#### **Exempel 10**

Under juni 2020 blev en nätverkskriminell man skjuten i Stockholm. Mannen avled senare på sjukhus. En gängledare för ett kriminellt nätverk i södra Stockholm, X, blev misstänkt för att ha anstiftat mordet. Han anhölls och hördes men släpptes därefter. I samband med frisläppandet begärde åklagaren rättsens tillstånd till HDA av X:s mobiltelefon. Dataavläsningen fick stor betydelse under förundersökningen för att klargöra motivbilden och de bakomliggande omständigheterna till mordet. Eftersom mordet skedde i en miljö där personer inte gärna vill prata med polisen fick det betydelse för vilka vittnen som polisen skulle hålla förhör med och vilka frågor som skulle ställas för att belysa sakens riktiga natur. Misstanken mot X höll inte för åtal, men däremot så återopades den hemliga dataavläsningen som bevisning när åklagaren väckte åtal mot en medmisstänkt tonåring, Y, för mordet. De båda misstänkta talade med varandra om mordet över krypterad datatrafik på ett sätt som gjorde att misstanken mot Y kom att skärpas. Genom överskottsinformation under den pågående dataavläsningen som pågick under perioden juli – november 2020 så blev X även misstänkt för narkotikabrott där han bl.a. använde sig av ytterligare en tonåring, Z, som medhjälpare i sin kriminella verksamhet. Polisen kunde utifrån informationen från dataavläsningen befinna sig på platserna där kokainleveranser skulle äga rum och förhindra att överlåtelser skedde samtidigt som de också tog stora mängder narkotika och kontanter i beslag. Bevisningen från dataavläsningen var helt avgörande för att åklagaren senare kunde väcka åtal mot X för grova narkotikabrott. X befattade sig inte själv med narkotikan men utifrån materialet i dataavläsningen framgick det att han gav instruktioner om kokainöverlåtelser. Ställd mot uppgifterna i dataavläsningen kom X och hans medkumpaner att erkänna narkotikabrott vid huvudförhandlingen i tingsrätten. X dömdes för grova narkotikabrott till fängelse två år åtta månader och samtidigt förverkades två år av villkorligt medgiven frihet då han hade begått gärningarna under prøvotid från ett tidigare fängelsestraff. Domen mot X har vunnit laga kraft.

# 10 Internationell rättslig hjälp

Hemliga tvångsmedel har på begäran av utländska myndigheter (efter en begäran om internationell rättslig hjälp i brottmål eller en europeisk utredningsorder) använts i Sverige i följande omfattning.

		Antal personer	Antal tillstånd
HAK	2017	16	49
	2018	23	93
	2019	7	22
	2020	10	20
Förenklad HAK	2020	0	0
<b> </b>			
HÖK	2017	28	103
	2018	46	140
	2019	39	84
	2020	35	132
<b> </b>			
HKÖ	2017	0	0
	2018	0	0
	2019	0	0
	2020	0	0
<b> </b>			
HRA	2017	1	2
	2018	13	26
	2019	1	1
	2020	1	1
<b> </b>			
HDA	2020	11	20
<b> </b>			
TOTALT	2017	45	154
	2018	82	259
	2019	47	107
	2020	57	173

Det kan anmärkas att eventuella avslag inte går att utläsa ur HTM-Cåbra eftersom statistisk brottsgrund, såsom exempelvis internationell rättslig hjälp, anges först när ett beviljat tillstånd från domstol registreras. Eventuella avslag ingår i dock redovisat antal avslag för respektive tvångsmedel

HAK – hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation

HÖK – hemlig övervakning av elektronisk kommunikation

HKÖ – hemlig kameraövervakning

HRA – hemlig rumsavlyssning

HDA – hemlig dataavläsning

### Särskilt om HDA

*Antalet misstänkta personer fördelade på uppgiftstyper*

	2020
1. Avlyssningsuppgifter	11
2. Övervakningsuppgifter	11
3. Platsuppgifter	11
4. Kameraövervakningsuppgifter	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	2
6. Uppgifter som finns lagrade	11
7. Övriga användningsuppgifter	11

Sammanlagt har elva personer varit föremål för HDA.

*Antalet tillstånd fördelade på uppgiftstyper*

	2020
1. Avlyssningsuppgifter	20
2. Övervakningsuppgifter	20
3. Platsuppgifter	20
4. Kameraövervakningsuppgifter	0
5. Rumsavlyssningsuppgifter	3
6. Uppgifter som finns lagrade	20
7. Övriga användningsuppgifter	20

Sammanlagt har 20 tillstånd meddelats.

*Interimistiska beslut*

Åklagare har under 2020 inte fattat något interimistiskt beslut.



# 11 Preventiva tvångsmedel

Inom Åklagarmyndigheten är det Riksenheten för säkerhetsmål som handlägger ärenden enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Utöver de ärenden som samtidigt har hanterats av Säkerhetspolisen och som ingår i redovisningen i kapitel 12 har Riksenheten för säkerhetsmål under 2020 hanterat ett ärende från Polismyndigheten enligt denna lag.



## 12 Säkerhetspolisen

Enligt regeringsuppdraget ska Åklagarmyndigheten, i samverkan med Säkerhetspolisen, årligen redovisa Säkerhetspolisens tillämpning av hemliga tvångsmedel i vissa fall, med särskild redovisning av antalet tillstånd till hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation som meddelats med tillämpning av det förenklade förfarandet och antalet personer som varit föremål för sådan hemlig avlyssning, samt Säkerhetspolisens tillämpning av lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott under 2020 totalt fattats 489 beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning. Siffran inkluderar såväl initiala beslut som förlängning av tillståndstiden. Motsvarande siffra för 2019 var 414, vilket betyder en uppgång med 75. Av besluten under 2020 fattades tre inom ramen för internationell rättslig hjälp i brottmål. Det har under 2020 inte meddelats några tillstånd med tillämpning av det förenklade förfarandet vid vissa beslut om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation.

I Säkerhetspolisens verksamhet har det med stöd av bestämmelserna i lagen om hemlig dataavläsning under 2020 totalt fattats 130 beslut. Siffrorna inkluderar såväl initiala beslut som förlängning av tillståndstiden.

Åklagare har i Säkerhetspolisens ärenden under 2020 fattat 119 beslut med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet. Motsvarande siffra för 2019 var 103 beslut, vilket betyder en uppgång med 16.

Enligt regeringsuppdraget ska Säkerhetspolisen, om det enligt myndighetens bedömning kan ske utan skada för verksamheten, kommentera orsaken till en ökad eller minskad användning av hemliga tvångsmedel. Antalet beslut om tvångsmedel är helt beroende av karaktären på de ärenden som Säkerhetspolisen hanterar varje år. Vissa ärenden kan medföra att många tvångsmedelsbeslut fattas, medan andra ärenden inte behöver föranleda några tvångsmedelsbeslut alls. Detta är också förklaringen till förändringarna sedan 2019. Förändringarna ligger med andra ord inom vad som kan betraktas som en normal årlig variation.

# 13 Bilaga – Inhämtningslagen

## **Polismyndighetens och Tullverkets inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet under 2020**

Polismyndighetens och Tullverkets redovisning avseende användningen av hemliga tvångsmedel under 2020, med stöd av lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, ska i enlighet med regeringsbeslutet innehålla uppgifter om följande:

- Antalet beslut om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation uppdelat på vilken brottslig verksamhet inhämtningen har avsett.
- Hur tillämpningen har utvecklats i förhållande till tidigare år.
- Anonymiserade exempel som illustrerar vilken nytta myndigheterna har haft vid tillämpningen av tvångsmedlet.

Ett beslut om inhämtning, fick t o m 30 september 2019 fattas av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket, och är enligt aktuell lagstiftning definierat att omfatta en brottslig verksamhet, en tid som beslutet avser, ett telefonnummer eller annan adress (ex. IP-adress), en elektronisk kommunikationsutrustning eller ett geografiskt område.

Den 1 oktober 2019 trädde Lag om ändring i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet i kraft vilket varvid Åklagarmyndigheten fattar beslut efter ansökan av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket. Redovisningen för år 2019 är därför indelad i två tidsperioder.

Beslut fattade av Åklagarmyndigheten (2020-01-01-2020-12-31) har sammanställts av Polismyndighetens Nationella Operativa Avdelning (Noa) efter inrapportering från respektive Polisregion, Underrättelseenheten vid Noa samt Avdelningen för särskilda utredningar. Tullverket har utifrån samma kriterier sammanställt sina beslut separat. Därefter har Polismyndigheten och Tullverket gemensamt sammanställt resultatet i denna redovisning. Säkerhetspolisens beslut ingår inte i denna redovisning.

### **Antalet inhämtningsbeslut samt utveckling i förhållande till tidigare år**

Åklagarmyndigheten har sammanlagt under perioden **1 januari 2020 t o m 31 december 2020** fattat **551 (varav 15 avslag)** beslut baserade på ansökan från Tullverket och Polismyndigheten. Sammantaget är antalet beslut fattade

under hela 2019 694 beslut, under 2018 togs 556 beslut och under 2017 togs 595 beslut.

Det kan därmed konstateras att det skett en minskning sedan föregående år. Orsaken till detta kan man endast spekulera i, men sannolikt är Polismyndighetens engagemang i Encrochat en orsak då underrättelsetjänsten – framförallt på nationell nivå – inte haft resurs att utöver Encrochat driva fristående underrättelseärenden.

Initialt väcktes farhågor om att antalet ansökningar avseende inhämtningslagen drastiskt skulle sjunka då beslutsfattandet övergick från respektive myndighets eget beslut till Åklagarmyndigheten. Denna förändring av lagstiftningen verkar inte ha påverkat antalet beslut nämnvärt, endast en marginell minskning kan utläsas av siffrorna ovan.

Tullverket kan inte se någon självklar orsak till att antalet beslut är mindre än för 2019.

Polismyndighetens underrättelseverksamhet har fortsatt använt inhämtningslagen som verktyg, om än i något mindre omfattning under 2020. Polismyndigheten prioriterar insatser mot den ökade våldsanvändningen i samhället och har även under 2020 fokuserat på riktat arbete i utsatta områden och konfliktmiljöer. Konflikter och dödligt våld gör ett tydligt avtryck i statistiken då 128 av 476 fattade beslut avsett grovt vapenbrott.

Det totala antalet beslut är fördelade inom följande brottsliga verksamheter avseende Tullverket respektive Polismyndigheten för 2017, 2018, 2019 respektive 2020. För år 2019 har en uppdelning av statistiken gjorts med anledning av lagförändringen, dessutom redovisas av Åklagarmyndigheten avslagna ansökningar enligt särskilt önskemål:

Polismyndighetens beslut	2017	2018	190101-190930
Brottslig verksamhet	Antal	Antal	Antal
Grovt narkotikabrott	271	308	355*
Synnerligen grovt narkotikabrott	16	20	-
Grov narkotikasmuggling	30	-	3
Synnerligen grovt vapenbrott	20	2	1
Grovt vapenbrott	-	94	89
Grovt rån	3	2	-
Mord	25	45	14
Förberedelse till mord	-	8	4
Terroristbrott	2	-	-
Allmänfarlig ödeläggelse	11	3	2



(Tullverket föredragande)

Brottslig verksamhet	Antal	Antal
Grov narkotikasmuggling	33	69
Grov vapensmuggling	0	1
Synnerligen grov narkotikasmuggling	0	3
Felaktiga/ej godkända beslut	0	2*
<b>SUMMA</b>	<b>33</b>	<b>75</b>
*Avslag pga. åklagarens bedömning att det i ärendet fanns tillräckligt med uppgifter för att inleda förundersökning.		

### Nytta och anonymiserade exempel

Mot bakgrund av att underrättelseverksamhet i allt väsentligt är ett långsiktigt arbete är det inte möjligt att ännu bedöma den fulla nyttan av 2020 års inhämtningsbeslut. Då ärendena uteslutande rör grov brottslighet av relativt komplex karaktär innebär det att i flera av de anonymiserade exemplen, som beskriver nyttan av inhämtningsbeslut, pågår fortfarande förundersökningarna och domar har därför inte ännu meddelats. Vissa av de redovisade anonymiserade exemplen som redovisas grundar sig på inhämtningsbeslut fattade under 2019. Detta för att ärenden, avseende sådan grov brottslighet att inhämtning av elektronisk kommunikation är möjlig, från underrättelsestadiet till lagföring relativt ofta sträcker sig över mer än ett kalenderår.

Den typiskt sett vanligaste nyttan med inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation är att underrättelser gällande omfattande hantering av narkotika, vapen eller förestående grova våldsbrott lett till att brottsmisstankar kunnat verifieras och förundersökningar inledas. Detta efter att analys av de inhämtade uppgifterna i kombination med att rörelsemönster och kontakter mellan involverade personer kartlagts och kunnat styrkas. I några fall har också analysen av uppgifter om elektronisk kommunikation lett till att inkomna underrättelser om grova brott kunnat avfärdas och att det därigenom kunnat undvikas att Polismyndigheten och Tullverket i onödan belastat sina spanings- och utredningsresurser till följd av felaktiga eller ofullständiga underrättelser. Detta har också besparat ett antal enskilda individer ytterligare intrång i deras privatliv och integritet genom fortsatta tvångsmedel undvikits efter att misstankarna mot dem tidigt kunnat avfärdas.

Det förekommer även att befarade förestående mord och andra grova brott förhindrats till följd av att brottförebyggande åtgärder och polisiära insatser genomförts efter analys av inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation.

I de fall förundersökning inletts till följd av att underrättelser kunnat styrkas genom inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation har ofta användning av andra hemliga tvångsmedel i kombination med spaning och utredningsarbete lett till frihetsberövanden och beslag av framförallt stora mängder narkotika samt i vissa fall även vapen. Inte sällan har samverkan skett mellan Polismyndigheten och Tullverket eller med andra myndigheter inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet samt med andra länders brottsbekämpande myndigheter.

Användandet av det dolda internet (även känt som Darknet) har fortsatt under 2020 varit ett växande problem då tiotusentals svenskar regelbundet beställer narkotika eller andra illegala varor via dolda marknadsplatser. Den krypterade och anonymiserade trafiken på Darknet försvårar brottsbekämpningen betydligt. I underrättelsearbetet gällande komplexa och omfattande ärenden avseende försäljning av narkotika via dolda marknadsplatser är inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation därför en av förutsättningarna för identifiering och kartläggning av individer samt nätverk bakom denna typ av organiserad brottslig verksamhet.

Sammanfattningsvis kan Polismyndigheten och Tullverket konstatera att information om elektronisk kommunikation är väsentlig för myndigheternas underrättelseverksamhet och att de inhämtningsmöjligheter som inhämtningslagen medger varit avgörande för att inleda förundersökning avseende en lång rad grova brott. Tillgång av uppgifter om elektronisk kommunikation redan i underrättelsestadiet är avgörande för att aktörer, platser och tidpunkter ska kunna kopplas samman för att få tillräcklig grund att inleda förundersökning. Resultatet av analyserade uppgifter om elektronisk kommunikation är också väsentliga för en effektiv planering av den yttre fysiska spaning som är resurskrävande och därför viktig att använda på rätt plats och vid rätt tillfälle. Analys av inhämtade uppgifter redan i underrättelseskedet bidrar därmed till kortare förundersökningstider och ett effektivare utredningsarbete.

Ett urval av Polismyndighetens och Tullverkets anonymiserade exempel där inhämtade uppgifter om elektronisk kommunikation varit till nytta redovisas i bilaga 1.

## Polismyndighetens och Tullverkets bilaga 1

Tullverkets underrättelseverksamhet begärde, efter beslut av åklagare, in historiska uppgifter om elektronisk kommunikation med stöd av inhämtningslagen. En analys av den inhämtade informationen ledde till att telefonnumret till huvudmannen i grupperingen bekräftades. Samtidigt kunde tidigare källinformation, som gjorde gällande att huvudmannens kontakter främst skedde med den så kallade "inre kretsen", dvs. medlemmar i nätverket, bekräftas. Tullverkets underrättelseverksamhet kunde därefter rekommendera att förundersökning skulle inledas med bland annat telefonavlyssning på det till huvudmannen bekräftade telefonnumret, vilket också skedde.

I ett av Tullverkets underrättelseärenden inhämtades, efter beslut av åklagare, uppgifter om elektronisk kommunikation för en kartläggning av rörelsemönster. Detta gjorde att spaningspersonal kunde styras mot områden och adresser för att driva ärendet vidare genom olika observationer som bekräftade hypoteser i ärendet. De inhämtade uppgifterna bidrog till att historiska resor kunde identifieras vilket gjorde det möjligt att utläsa mönster om insmuggling, frekvens, inpasseringsort samt viktiga platser. Genom analys av inhämtade kommunikationsuppgifter kunde därmed underrättelseinformation kring nätverket bekräftas och en bild av hur nätverket arbetar i form av kontaktvägar och rörelser skapas. Med hjälp av inhämtade uppgifter kunde en operativ underrättelserapport skapas och förundersökning inledas avseende grov narkotikasmuggling.

Tullverket begärde i ett ärende rörande grov narkotikasmuggling, där underrättelser gjorde gällande att en narkotikaleverans skett, in historiska uppgifter om elektronisk kommunikation, efter beslut av åklagare. Genom återkoppling med internationell samverkansmyndighet kring analysresultatet, tillsammans med annan information, kunde Tullverket avfärda att Sverige påverkades av den aktuella gruppens smugglingsaktiviteter.

Inkommen underrättelseinformation gällande misstänkt smuggling av Rivotril från Ungern till Sverige och Norge namngavs en trolig organisatör och dennes telefonnummer. Tullverkets underrättelseverksamhet begärde därför, efter beslut av åklagare, in historiska uppgifter om elektronisk kommunikation med stöd av inhämtningslagen. Genom en analys av de inhämtade uppgifterna kunde den utpekades rörelsemönster och kontakter analyseras. Analysen bekräftade inkommen underrättelseinformation och hypoteser som kopplade den utpekade till smugglingsverksamheten. Underrättelsearbetet ledde fram till att förundersökning kunde inledas under 2020 med bland annat telefonavlyssning på den utpekades mest frekvent använda telefonnummer.

Som grund för inhämtning låg ny underrättelseinformation om en individ och dennes vapenhantering vilket inte förekommit kring honom tidigare. Individens är förekommande i den våldsbejakande islamistiska miljön sedan 2015.

Syftet med aktuell inhämtning var att verifiera eller dementera informationen om att individen hanterade/förmedlade vapen. Det var nödvändigt att undersöka om individen förmedlade vapen till den våldsbejakande Islamistiska miljön och/eller personer i andra kriminella miljöer.

Inhämtningen visade på ett stort kontaktnät och täta kontakter som inte tidigare var känt. Kontakterna sträckte sig utanför den våldsbejakande miljön och in i de grovt organiserade kriminella nätverken vilket inkluderar de släktbaserade kriminella nätverken i regionen.

Enligt bekräftade underrättelser så hade en aktör åtagit sig ett kontraktsmord och var nära ett genomförandeskede. Tack vare beslut om IHL, såväl historiska som Realtids uppgifter, vid två tillfällen, kunde operativa åtgärder sättas in i ett försök att förhindra mord. Resultatet blev en DNA träff på ett automatvapen och en pistol på aktuell aktör. Pågående förundersökning avser att - av Tingsrätten - begära historisk HÖK på aktuella teleadresser och tidsperiod vilket möjliggör delning av IHL till förundersökning med syfte att styrka och åtala för förberedelse till mord.

Enligt bekräftade underrättelseuppgifter inkomna under 2020 så var en aktör i färd med att bygga bomber. Underrättelseärendet bedrevs i syfte att förhindra nya bombdåd. Med hjälp av IHL inhämtades historiska uppgifter vid tre tillfällen samt Realtidsuppgifter vilket möjliggjorde att aktuell aktör kunde lokaliseras. Efter en dryg månads underrättelsespaning och drygt tre månader senare häktades aktören i en återupptagen förundersökning från 2019 gällande mordförsök. Aktören bodde inte på sin folkbokföringsadress och bedrev aktiva konstraspaningsåtgärder, vilket försvårade vårt arbete. Aktören var - med hänsyn till fynd vid husrannsakan - sannolikt i färd med att bygga nya avancerade fjärrstyrda bomber, helt i enlighet med inkommen underrättelseinformation. Resultatet blev en tingsrättsdom med påföljden 14 års fängelse för medhjälp till mordförsök, medhjälp till allmänfarlig ödeläggelse, förberedelse till allmänfarlig ödeläggelse och grovt uppsåtligt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Med anledning av underrättelsemisstanke för grovt narkotikabrott kunde en känd konfliktaktör lokaliseras med hjälp av Realtidsinhämtning samt underrättelsespaning, vilket ledde till att förundersökning inleddes och aktören greps efter det att han kastat ut 50 gram kokain genom ett fönster. Resultatet blev en fängelsedom på 1 år och hade en direkt avkylande effekt på konfliktläget i aktuellt lokalpolisområde.

Efter inkommen underrättelseinformation om en okänd person som sades hantera stora mängder narkotika, framförallt marijuana, inhämtades historiska uppgifter in på den okända personen. Syftet var att genom kontakter och positioneringar försöka identifiera personen. I grundinformationen hade en specifik stadsdel som kunde vara aktuell namngivits. Parallellt med analys av samtalslistan skedde viss spaning i aktuellt område. Genom den historiska listan och med hjälp av spaningar gick det att få fram två tänkbara aktuella



adresser. Spaningarna koncentrerades till dessa, och efter en kort tids spaning kunde ett ingripande göras mot en av adresserna. På adressen anträffades ca 25 kilo marijuana. Ytterligare husrannsakingar gjordes och ett flertal personer kunde gripas.

Underrättelsetjänsten mottog under senare hälften av 2020 information om hur två personer hade i uppdrag att sköta en större odling av marijuana i ett visst område. Personerna var namngivna och genom riktad inhämtning, efter beslut av åklagare, begärdes historiska uppgifter och realtidsuppgifter in i syfte att styrka deras rörelsemönster i aktuellt område. De inhämtade uppgifterna kunde dock inte styrka informationen varpå underrättelseärendet avslutades utan vidare åtgärd.

Underrättelsetjänsten mottog under senare delen av 2019 uppgifter om hur ett löst sammansatt nätverk av personer hade för avsikt att smuggla in ett större parti cannabis (500 kilo) från Spanien till Sverige.

Ett omfattande arbete vidtogs med anledning uppgifterna däribland inhämtades under 2020 både historiska uppgifter samt realtidsuppgifter på ett antal personer. Viss del av underrättelseinformationen kunde med dessa uppgifter styrkas. Arbetet pågick under ett antal månader där det till slut inkom andra underrättelseuppgifter om hur narkotikan redan kommit till Sverige i större omfattning än vad som först sades och i flera omgångar. Det gick inte att via uppgifterna i IHL styrka eller på annat sätt analysera fram uppgifter som gjorde att ärendet kunde överlämnas för vidare förundersökning.

Underrättelsetjänsten mottog uppgifter om en person som ska vara del av ett narkotikanätverk som ägnar sig åt organiserad narkotikabrottslighet och narkotikasmuggling. Uppgifter om att han i närtid återkommande varit involverad i narkotikahandling överstigande gränsen för grovt narkotikabrott och i något fall hade det rört sig om ca 20kg amfetamin. Uppgifterna som inhämtades med hjälp av inhämtningenslagen har bekräftat flera uppgifter kring rörelsemönster hos personen och går ihop med bland annat ett tillslag mot ett amfetaminlabb. Ärendet är ännu pågående och de inhämtade uppgifterna kommer att utgöra en viktig del i kartläggningen av de olika aktörernas roller i ärendet. Ej överlämnat till förundersökning ännu.

Underrättelsetjänsten mottog uppgifter om att en person som brukar aktuell mobiltelefonenhet (IMEI-nr) bedöms vara möjlig lagerhållare av vapen och återfinns i kretsen kring en tongivande våldsaktör i regionen. Aktören har under sommaren 2020 figurerat kring två stycken skjutningar och under lång tid varit tongivande aktör i konfliktmiljöer i två städer i regionen där skjutvapen kommit till användning. Inhämtade uppgifter kunde bl.a. bekräfta underrättelseinformation om kontakter med andra kriminella grupperingar från annan region som även de varit aktiva i väpnade konflikter under sommaren 2020. Det framkom också att aktuell person sannolikt lånade ut sin telefon till den tongivande våldsaktören, att han befann sig i grupperingen och sannolikt i närmaste kretsen kring nämnd aktör. Uppgifterna har styrkt

underrättelser som ingår i kartläggningen av aktuellt nätverk, dess rörelser och kontakter.

I ett underrättelseärende gällande grovt narkotikabrott gav underrättelseuppgifter vid handen att en man sålde stora mängder narkotika. Inhämtningen visade att mannen rörde sig över stora geografiska ytor i sin brottslighet samt att han hade kontakt med ett flertal personer kopplade till narkotikahandling. Denna information styrkte underrättelserna kring mannens modus och brottslighet. Vidare påvisade inhämtningen ett sannolikt geografiskt område där mannen bodde och med stöd av detta, kunde spaning mot mannen bedrivas. Vid husrannsakan anträffades ca 2,5 kg amfetamin samt 350 ecstasy-tabletter. Mannen dömdes till 5 år och 6 månaders fängelse.

Polisens underrättelsetjänst hade flertalet underrättelseuppgifter avseende två aktörer som ingår i det så kallade nationella aktörsuppdraget som bedriver systematisk narkotikahandel. Med hjälp av samtalslistorna kunde aktörernas kriminella nätverk lokalt identifieras och i vissa fall styrkas upp tillsammans med underrättelseuppgifter. Telefonlistorna möjliggjorde identifiering av vissa specifika rörelsemönster utanför hemorten som tydde på narkotikaaffärer och ev. avyttring av narkotika. Även viktiga brottskamrater, i vissa fall kopplade till gängmiljöer, i södra Sverige kunde identifieras vilket hade varit svårt utan beslut om inhämtning av elektronisk information. Resultatet blev ingen förundersökning främst pga. av resurs- och prioriteringsskäl.

En aktör misstänktes bedriva systematisk narkotikahandel där narkotikan hämtades från Skellefteå till Luleå. Lite var känt om aktörens verksamhet då han var en aktör som "gått under radarn". Inhämtningen bekräftade att aktören företog systematiska resor till Skellefteå och Umeå och som bedömdes vara narkotikaresor. Kopplingar till utpekade distributörer i Skellefteå kunde inte styrkas men däremot till en annan brottsaktiv entreprenör i Boden. I övrigt gav inhämtningen värdefulla uppgifter om aktörens kontaktnätverk som annars hade varit svårt att identifiera på annat sätt. Flera personer som tidigare inte var kända av polisen förekom i samtalstrafiken. Informationen möjliggjorde senare förundersökning som dock lades ned utan beslag och gripanden.